

- нездоровий спосіб життя;
- у деструктивних течіях молодіжної субкультури негативним наслідком діяльності є кримінальна відповідальність.

Як мають вести себе дорослі, люди, які виховують молоде покоління – батьки та вчителі з феноменом молодіжної субкультури та її представниками?

Перш за все, не варто відразу осуджувати та проявляти своє негативне ставлення. Це лише буде для юнацтва приводом нового протесту проти дорослих, суспільства. Але і повністю схвалювати діяльність молодіжної субкультури не варто. По-перше, не всі течії молодіжної субкультури є суспільно-прийнятими, такими, щоб їхню діяльність можна було б дозволити. А по-друге, самі представники молодіжної субкультури не схвалять та не сприймуть такого ставлення. Тому залишається лише діалог. Потрібно вчитися жити та працювати в неформальному суспільстві, серед неформальної молоді та вміти її виховувати.

Сучасний педагог, навіть якщо він є справжнім професіоналом, ні в якому разі не може чинити опір проявам молодіжної субкультури, так само, як і повністю схвалювати її діяльність. Йому потрібно добре знати, вміти розбиратись в діяльності тих чи інших течій молодіжної субкультури, щоб зрозуміти молодь, зменшити негативний вплив деяких проявів субкультури та направити культурний розвиток юнацтва у потрібне русло. Адже основне завдання педагога – виховувати мислячих, висококультурних, духовних людей.

Касперович Г. И. – кандидат философских наук, доцент Академии управления при Президенте Республики Белоруссия, г. Минск.

ФИЛОСОФСКО-СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ОБРАЗ НЕЛИНЕЙНОГО МЫШЛЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

В становлении постиндустриальной-информационной цивилизации сегодня самое важное – трансформация не техники, а людей, перевооружение нашего сознания, переход к новой культуре мышления в жизни общества. Мир заполняется инновациями, для восприятия и понимания которых необходимо широкомасштабное, системное мышление интегрального, нелинейного и диалогического типа, которое формируется философско-синергетической парадигмой. В условиях современного нелинейного, сложного, динамичного и глобализирующегося мира линейное мышление, до сих пор доминирующее в обществе, становится принципиально недостаточным и даже опасным, может вести к догматизму, отсутствию толерантности и фанатизму, особенно, в такой крайне нелинейной управленческой деятельности.

В современное общественное сознание постепенно, но неизбежно входит идея нелинейности, нестабильности, вариативности развития мира: этот мир состоит не из отдельных объектов и явлений, а из сложной, даже запутанной сети нелинейных процессов – вихрей, волн, турбулентных движений, кризисных, рискованных ситуаций.

В системе высшего образования формированию идей и принципов нелинейного мышления у студентов призваны способствовать учебные курсы философии, (особенно при изучении диалектики как философской теории развития и методологии современного нелинейного мышления) и новые учебные курсы, так или иначе включающие идеи синергетической парадигмы.

В течение последних десятилетий в естественных и социальных науках наблюдается отчетливая смена парадигмы в направлении развития и применения понятий и идей синергетики как общенаучной теории самоорганизации и управления. В условиях современных, существенно неравновесных социальных процессов философско-синергетический образ мышления, получивший название нелинейного мышления, приобретает все возрастающее значение не только в научном исследовании, но и в системе высшего и среднего образования, не только как предмет, но и как метод учения и обучения, способствуя формированию инновационных подходов, адекватных сложности и нелинейности современных социальных процессов.

Возникнув из неравновесной термодинамики путем синтеза общефизических, кибернетических, биологических и философских представлений о саморазвитии мира, синергетика ориентирует на раскрытие механизмов самоорганизации сложных нелинейных систем любой природы. Вместе с синергетикой пришло понимание того, что чередование хаоса и порядка,

случайности и необходимости, дифференциации и интеграции является универсальным принципом развития и самоорганизации природного и социального мира. По мнению академика Н.Моисеева «всё наблюдаемое нами, всё, в чем сегодня участвуем, – это лишь фрагменты единого синергетического процесса...». [3]

Синергетика как междисциплинарное направление научного поиска имеет глубокие мировоззренческие следствия. Она открывает другую сторону мира: его нестабильность, нелинейность и открытость (различные варианты будущего). Становление синергетики отражает общий процесс фундаментальной трансформации современной науки и научной рациональности в направлении постнеклассического – нелинейного и интегрального стиля мышления и образа мира. Сегодня линейные представления о социальной динамике нерелевантны, неадекватны. Современный социум утрачивает привычные свойства стабильности, динамического равновесия, а темпы исторических перемен непрерывно возрастают, все более явно демонстрируя нелинейные тенденции и эффекты.

Синергетическая парадигма утверждает принципы нелинейного мышления: главную роль в мире играет неустойчивость и неравновесность, случайность; поведение нелинейных процессов вариативно и однозначно непредсказуемо, здесь применим вероятностный прогноз; порядок может возникать из хаоса спонтанно; ключевой «метафорой» нелинейного мышления служит не линейная причинная цепочка, но «сеть» (Р. Барт). Синергетика – это «новый диалог человека с природой», новый синтез человеческого знания и мудрости. [2,4,5]

Отсюда становится понятным, почему сегодня так важно, чтобы концептуальные, методологические и мировоззренческие идеи синергетики изучалась каждым образованным человеком, и прежде всего теми, кто в силу своих профессиональных обязанностей ученого, руководителя, инженера, экономиста, юриста, предпринимателя, педагога не может оставаться в стороне от современной революции в научном познании и культуре мышления.

Опыт преподавания основных положений нелинейного философско-синергетического мировидения и мышления существует в Академии управления при Президенте Республики Беларусь уже с 2005 года, когда автор этих тезисов реализовала в учебном процессе для студентов и слушателей разработанный ею учебный курс «Синергетические концепции управления» [1]

Концептуальный подход к изучению синергетики управления предполагает не просто усвоение ее основных идей и понятий, но и осознание их мировоззренческого и методологического значения в контексте современной культуры управления. Соответственно курс «Синергетические концепции управления» (СКУ) является результатом междисциплинарного синтеза, комплексного культурологического, философского и эволюционно-синергетического подходов к современному управлению. Целью учебного курса «Синергетические концепции управления» является: преодоление линейного мышления и односторонне гуманитарного профиля образования на основе ознакомления слушателей и студентов гуманитариев, будущих управленцев с методологическими достижениями синергетики, раскрывающими особенности управления сложными самоорганизующимися системами; развитие широты и гибкости мышления, студентов за счет освоения фундаментальных идей современной научной парадигмы.

В задачи курса «Синергетические концепции управления» не входит подробное изучение всей системы синергетических знаний, это обзорное знакомство, методологический и мировоззренческий анализ основных идей, понятий и концепций синергетической парадигмы о природе самоорганизующихся систем, и изучение социальных и гуманитарных проекций синергетики, как общенаучной теории самоорганизации, в контексте современной культуры мышления; усвоение идей социосинергетики как основы нелинейного управления в ситуациях неопределенности, социального кризиса и риска. Актуальность нового учебного курса СКУ определяется современной методологической и теоретической ситуацией в социальных науках, которые развиваются преимущественно в рамках линейной парадигмы, привычно репрезентирующей социальную эволюцию как одновариантное и безальтернативное развитие.

Идеи и принципы синергетики фактически направлены на изменение миропонимания в целом, на изменение стиля мышления современного человека, на его восприятие нелинейных сложностей окружающего мира. Синергетика дает знания о том, как правильно взаимодействовать со сложными нелинейными системами и как эффективно управлять ими. Строя различные концепции развития общества, изучая человека, его сознание, уже нельзя абстрагироваться от этих методологических регулятивов, приобретающих общенаучный и общекультурный характер.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Касперович, Г.И. Синергетические концепции управления. /Г.И.Касперович – Мн.: Акад. Упр. при Президенте Р. Б., 2005. -258 с.
2. Князева, Е.Н., Курдюмов, С.П. Принципы синергетики/ СПб., 2002.
3. Моисеев, Н. Алгоритмы развития/Н.Моисеев – М.:Наука, 1987. С.63
4. Пригожин, И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс – М.: Прогресс, 1986.- 431 с.
5. Пригожин И. Философия нестабильности. Вопросы философии. 1991,№ 6

Квятковський Д. О. – кандидат філософських наук, докторант кафедри філософії та соціології Государственного учреждения «Южно-украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского».

**ГУМАНІСТИЧНІ ОБРІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА:
ВІД РЕАЛІЙ ДО ІДЕАЛУ**

Нове суспільство, що формується в Україні ось уже протягом 11 років проголосило загальноприйняті принципи гуманізму, пріоритет прав та свобод, вищу цінність свободи та незалежності. В економіці переважає приватна власність, в національній політиці важливим орієнтиром стало зберігання національного надбання та розвиток культури.

Якщо взяти початок 90-х, то треба відмітити, що в якості основних принципів розвитку суспільства були закріплені та проголошені в якості основних орієнтирів розвитку такі:

– побудова правового суспільства, яке функціонує на основах законності та забезпечує демократичне управління;

– закріплення пріоритету прав людини, гарантій її прав і свобод, поваги до людини, реалізація принципу згідно з яким, людина є головною цілісністю суспільства;

– закріплення багатоманітності форм власності, що включають визнання та захист приватної власності, перехід до ринкової економіки, що є соціально-орієнтованою та гарантує достойний захист і забезпечує достойний рівень життя народу, надає допомогу слабким та менш захищеним верствам і групам.

Однак, проголошення всіх названих основ майбутнього розвитку суспільства жодне з них не стало тим рушійним фактором, що сприяв би змінам свідомості особистості та соціальних груп. З їх точки зору, більшість змін життя суттєво не змінили, а значить перетворень не відбулося. Перетворення в суспільстві не принесли очікуваного результату. Принципи демократизації суспільства, що працюють в більшості європейських країн, не дали такого ж результату в українському суспільстві. Воно не стало схожим на європейське або американське. Виявилося, що українське суспільство зовсім інше за структурою та за специфікою розвитку, а отже, не зможе досконально повторити механізми розвитку таких же демократичних суспільств в інших країнах. В такій ситуації скептицизм та нігілізм формують життєве кредо і ще більше віддаляють людей одне від одного. Крім того, починаються пошуки винного в таких результатах. Молодь звинувачує старше покоління у нав'язуванні старих традицій та стереотипів, а старше покоління – молодь в небажанні навчатися і працювати не тільки заради власної вигоди, але й заради суспільства в цілому, його процвітання. Такі позиції ще більше розбивають суспільство на окремі групи, що зайняті лише власними проблемами, а це в свою чергу, призупиняє розвиток різних галузей суспільства взагалі.

Перехід українського суспільства до демократизації, а звідси у ідеалі і до гуманізації суспільних відносин, на всіх рівнях суспільного життя призвів до змін, що відбулися не просто об'єктивно, а вплинули на життя людей. Старші покоління на власному досвіді пізнали уклад соціального життя, що склався в минулому, його позитивні та негативні риси, співставили реалії минулих років з сучасністю. І все ж таки вони зберігають уявлення та погляди, що породжені ідеологією минулого історичного періоду. Це нерідко звужує горизонти для сприйняття нових ідей та стає на перепоні до адаптації, до нових умов снування. Отже, у ставленні старших поколінь до дійсності дуже скептичне, адже вони оцінюють її з точки зору певних стереотипів життєвого досвіду, що тяжіють над їх свідомістю.

З іншого боку, молоді, що пов'язані з новими технологіями, треба ще багато пояснювати з